

Konservatorsko-restavratorska transverzala, 25. 5.–20. 6. 2026

IZJAVA ZA JAVNOST

Na kratko o Konservatorsko-restavratorski transverzali

Konservatorsko-restavratorska transverzala, ki poteka od leta 2007, je že dobro znan projekt UL Akademije za Likovno umetnost in oblikovanje ter Društva restavradorjev Slovenije. Predstavlja pot od enega konservatorsko-restavratorskega dogodka do drugega ter odpira vrata v svet kulturne dediščine vsem, ki jih zanima, kaj se skriva za njenim ohranjanjem, raziskovanjem in varovanjem.

Letos želijo konservatorsko-restavratorske vsebine še bolj približati širši javnosti, zato bodo med 25. majem in 20. junijem 2026 po različnih krajih Slovenije potekali številni zanimivi dogodki. Vljudno vabljeni, da spremljate koledar dogodkov na spletni strani: <https://krtransverzala.splet.arnes.si/>

Nosilec projekta Konservatorsko-restavratorska transverzala: UL Akademija za likovno umetnost in oblikovanje (UL ALUO) ter Društvo restavradorjev Slovenije

Idejna vodja projekta: prof. mag. Tamara Trček Pečak (UL ALUO)

Organizacija projekta v letu 2026: Petra Juvan (Muzej športa), Ana Sterle (MG+MSUM), Ajda Purger (Pomorski muzej - Museo del mare »Sergej Mašera« Piran-Pirano)

IZPOSTAVLJENI DOGODKI TRANSVERZALE

- **Predavanje 28. 5. 2026 ob 17.00 v Dvorani Duše Škof v Gradu Murska Sobota**

Pomurski muzej Murska Sobota se letos pridružuje akciji Konservatorsko-restavratorska transverzala s predavanjem *Nevidno delo konservatorjev-restavradorjev muzeju*, ki ga bo izvedla konservatorka-restavratorka Lea Hadler.

Spregovorila bo o pomembnem področju konservatorstva-restavradorstva, ki igra ključno vlogo v materialnem varstvu predmetov v muzejih – o preventivnem konserviranju. To zajema zagotavljanje varnosti predmetov, preprečevanje oziroma zmanjševanje njihovega propadanja na najmanjšo možno mero ter preprečevanje izgub in založitev predmetov. V muzejih konservatorji-restavradorji zato poskušajo v depojih in na razstaviščih ustvariti in vzdrževati stabilno okolje. Poskrbijo tudi, da so predmeti pri transportu primerno zavarovani ter da se z njimi vedno ustrezno ravna.

Preventivno konserviranje vključuje tudi delo, ki ga konservatorji-restavradorji opravljajo pri pripravi, postavljanju in podiranju razstav ter pri pripravi predmetov za hrambo v depojih. Takšno delo je obsežno a pogosto manj opazno.

Konservatorji-restavradorji torej ne skrbijo le za »pomembne« slike ali »lepa« oblačila, temveč v muzeju izvajajo številne naloge, ki so ključne za materialno varstvo kulturne dediščine. Nekatere naloge so bolj opazne, druge pogosto prezrte in nevidne.

		
<p>Slika 1 Odstranjevanje originalnega dokumenta s podlage (foto: Dejan Rijavec)</p>	<p>Slika 2 Odstranjevanje lepila in ostankov podlage, na katero je bila pritrjena skulptura (foto: Lea Hadler)</p>	<p>Slika 3 Priprava oblačil za shrambo v depo in pletenega cekarja za občasno razstavo (foto: Lea Hadler)</p>

- **Predavanje 28. 5. 2026 ob 17.00 v Dvorani Duše Škof v Gradu Murska Sobota**

Pomurski muzej Murska Sobota se letos pridružuje akciji Konservatorsko-restavratorska transverzala tudi s predavanjem *Restavriranje zibke iz druge polovice 19. st.*, ki ga bo izvedel konservatorsko-restavratorski sodelavec Aleš Klajžar.

Muzeji hranijo prenekatero zaklade iz preteklosti. V zbirku Pomurskega muzeja Murska Sobota se nahaja tudi zibka iz dvojezičnega območja, kraja Banute, ki jo je muzej pridobil leta 1966. Kljub podeželskemu poreklu je zibka solidno mizarsko delo z veliko okrasnimi detajli ter bogato

dekorativno poslikavo na vseh štirih stranicah. Spretno naslikana bela ornamentika na rdeči podlagi naj bi po ljudskem izročilu ščitila dojenčka pred boleznimi in nesrečami.

Konservatorsko-restavratorski sodelavec Aleš Klajžar bo obiskovalce predavanja popeljal skozi vse faze konserviranja-restavriranja predmeta – od odločitve za poseg in načrtovanja, do konserviranja-restavriranja, ki ga je pod mentorstvom dr. Boštjana Roškarja iz Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož zaključil v letu 2024.

Zibko, ki je zasijala v novi luči, je mogoče občudovati na stalni razstavi Pomurskega muzeja Murska Sobota.

		
<p>Slika 4 Ročno skobljanje profilne okrasne letve (foto: Aleš Klajžar)</p>	<p>Slika 5 Zibelka pred posegom (foto: Aleš Klajžar)</p>	<p>Slika 6 Končna podoba restavrirane zibelke (foto: Aleš Klajžar)</p>

- **Otvoritev razstave 11. 6. 2026 ob 19.00 v Finžgarjevi galeriji v Ljubljani**

UL Akademija za likovno umetnost in oblikovanje letos v okviru akcije Konservatorsko-restavratorska transversala vabi na Razstavo Oddelka za restavratorstvo z naslovom **Med zemljo in zlatom**. Razstava bo na ogled od 11. 6. do 28. 6. 2026.

Razstava vzpostavlja povezavo med stroko in javnostjo, kar je pri ohranjanju kulturne dediščine velikega pomena. Obiskovalci lahko s pomočjo taktilnih izdelkov, kot so tehnološke študije nastajanja, propadanja in reševanja umetniških del, spoznavajo strukturo in tehnološke značilnosti predstavljenega. Tehnološke študije namreč prikazujejo, kako so različna likovna dela grajena plast za plastjo, ali kako se poškodb lotijo konservatorji-restavratorji. Vse to o dopolnjujejo izkušnje opazovanja umetnin, saj vsega omenjenega sicer ne opazimo, še manj pa otipamo.

Na razstavi se bomo spoznali z nastajanjem slik na lesu v obdobju gotike in renesanse. Razstavljene bodo študije detajlov slike Mojstra iz Zpisa, *Sveto sorodstvo*, ene najodličnejših umetnin iz tega obdobja pri nas, ki se je ravno letos preselila iz Narodnega muzeja Slovenije v Narodno galerijo v Ljubljani.

Za lažjo primerjavo slik na platnu in lesu letos na Oddelku za restavratorstvo UL ALUO nastaja v okviru interdisciplinarnih projektov UL pod imenom *Projektno učenje študentov* (PUŠ v delovno okolje 2026) *Ajkčeva skrinjica*, ki bo vse prej omenjene vsebine približal tudi otrokom. V njej bodo primeri vseh faz nastajanja slik na platnu v oljni poslikavi in slik na lesu s krasilnimi tehnikami pozlate in s poslikavo v jajčni temperi, ter prikaz reševanja najbolj pogostih poškodb. Vse to bo namenjeno približevanju likovne dediščine in njenega varstva obiskovalcem Narodne galerije v

Ljubljani in Narodnega muzeja v Sloveniji, saj projekt poteka v sodelovanju z omenjenima ustanovama.

Poleg slikarskih vsebin bo en del razstave posvečen tudi problematiki Louvrskih odlitkov, ki so del fonda Narodne galerije že od leta 1927. V tistem času je bil namen nakupa 61 odlitkov najpomembnejših antičnih kiparskih del izobraževanje vseh, ki do izvirnikov ne morejo priti. Prvotna ideja je bil muzej odlitkov, a ker ta ni nastal, so bili odlitki kasneje razdeljeni med različne izobraževalne ustanove. Nekaj jih je dobila tudi takratna Akademija za likovno umetnost. Sčasoma se je odnos do odlitkov slabšal. Stanje nekaterih kopij je danes precej slabo. Ker se bliža že sto let od kar so prišli k nam, postajajo dediščina že tudi odlitki sami. Zato je prišlo do pobude, da se vrnejo v Narodno galerijo. Z letošnjim študentskim projektom želimo skozi pomanjšane taktilne študije izpostaviti to problematiko in predstaviti pobude, ki so bile že storjene za izboljšanje stanja teh odlitkov.

Razstavo v Finžgarjevi galeriji bodo pospremile tudi video vsebine, zasnovane tako, da bodo primerne za vse generacije in tudi za ranljive skupine. Obiskovalcem omogočajo spoznavanje kompleksnosti tehnoloških vsebin in konserviranja-restavriranja, ki temeljijo na povezovanju znanj različnih strok in znanstvenih disciplin.

<p>Slika 7 Odprtje razstave 2025 v Finžgarjevi galeriji (foto: UL ALUO)</p>	<p>Slika 8 Nastajanje kopije likovnega dela kot didaktičnega pripomočka za razumevanje tehnologije likovnih del (foto: UL ALUO)</p>	<p>Slika 9 Spoznavanje umetnosti skozi taktilno igro. Pedagoški pripomočki so nastali v okviru PUŠ projekta »Popotovanje papirnatih figuric«, leta 2025 predstavljenega v Finžgarjevi galeriji v sklopu Konservatorsko-restavratorske transverzale (foto: UL ALUO)</p>

- **Predavanje 17. 6. 2026 ob 18.00 v Muzeju usnjarstva na Slovenskem v Šoštanju**

Muzej Velenje se letos pridružuje akciji Konservatorsko-restavratorska transverzala s predavanjem ***Iz konservatorsko-restavratorskega ateljeja: odstranjevanje laka***, ki ga bo izvedla konservatorica-restavratorica Maja Pečnik.

Konservatorica-restavratorica bo spregovorila o svojem poklicu ter na primeru dobre prakse osvetlila pomembnost strokovnega pristopa in vključevanja znanstvenih metod v konserviranje-restavriranje kulturne dediščine.

Predstavi bo, kako se je mogoče lotevati kompleksnega konservatorsko-restavratorskega posega, kot je varno odstranjevanje neprimernih lakov s slik. V okviru evropskega raziskovalnega

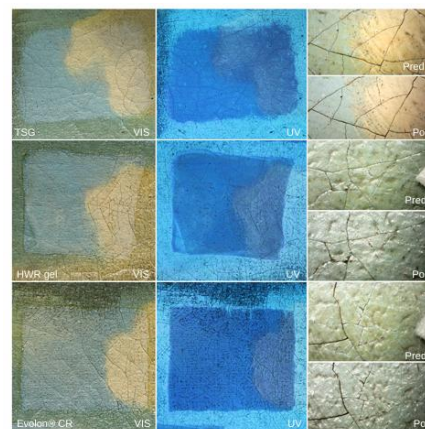
projekta Greenart so izvedli obsežnejša testiranja materialov, da bi ugotovili, kateri sistem za zadrževanje topil za odstranjevanje zaščitnih lakov s slik je najprimernejši. Na podlagi vnaprej določenih kriterijev za ocenjevanje topilnih sistemov so preizkusili tri sodobne konservatorsko-restavratorske materiale za odstranjevanje lakov.

Pred testiranjem so v sodelovanju z ZVKDS Restavratorskim centrom s slike vzeli materialne vzorce in jih pregledali pod mikroskopom, da so ugotovili število slojev laka. S posebno analizo tehniko z infrardečo svetlobo (FTIR spektroskopija) so ugotovili, iz katerih materialov je slika sestavljena, kar je pomembno za nadaljnjo obravnavo slike. Testiranje topnosti laka se načeloma izvede na manjšem delu slike. V ta namen se uporabljajo različna topila in materiali. Postopek se ves čas kontrolira z mikroskopom in UV lučko. Slednja omogoča vpogled na ostanke laka, ki pri UV svetlobi fluorescirajo. Pri tem projektu so imeli tudi priložnost sodelovati z UL Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo, kjer so z elektronskim mikroskopom pregledali površino slike in testiranih sond, kar je omogočalo še natančnejšo analizo stanja pred in med posegom, kar olajša pomembne odločitve pri izbiri materialov za izvedbo postopka.

Pri raziskovanju so sodelovali UL Akademija za likovno umetnost in oblikovanje, ZVKDS Restavratorski center, in UL Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. Sodelovanje med ustanovami je prispevalo tudi k nastanku magistrske naloge predavateljice.

Slika 7 Fotografija roba sonde posneta z elektronskim mikroskopom Hirox (Foto: Ibrahim Elrefaey, UL FKKT)

Slika 8 Rezultati testiranja v vidni in UV svetlobi ter mikroskopske fotografije. (Foto: Maja Pečnik)